PEDAGOGIKA MAHORATINI RIVOJLANTIRISHDA ILG'OR XORIJ TAJRIBASIDAN FOYDALANISH

SamatovaD.Y., GDPI dotsenti
Nazirova S.Z., GDPI talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada pedagogika mahoratini rivojlantirishda ilg‘or xorij tajribasidan foydalanishning ahamiyati yoritilgan. Bugungi globallashuv davrida o‘qituvchidan nafaqat bilim berish, balki ijodiy va shaxsiy kamolotni qo‘llab-quvvatlash kabilar talab qilinmoqda. Shu nuqtai nazardan, rivojlangan mamlakatlarning ta’lim tizimidagi ilg‘or tajribalari tahlil qilinib, ular asosida o‘zbek ta’lim tizimini takomillashtirish yo‘llari ko‘rsatib berilgan.

Kalit sO‘zlar: pedagogika mahorati, xorij tajribasi, Finlyandiya ta’limi, Yaponiya uslublari, AQSh mentorlik dasturlari, Janubiy Koreya tajribasi, Germaniya pedagogik modeli, ta’lim sifati, innovatsion metodlar, o‘qituvchilar malakasi.

Аннотация: В статье подчеркивается важность изучения передового опыта для совершенствования педагогического мастерства. В современном процессе глобализации от учителей требуется не только предоставлять национальные знания, но и поддерживать творческий и личностный контент. С этой точки зрения аналитическая работа в системе образования была определена заранее и на ее основе намечены пути обеспечения образования в Узбекистане.

Ключевые слова: педагогическое мастерство, опыт, финское образование, японские методы, программы наставничества США, Южная Корея, немецкая педагогическая модель, качество образования, инновационные методы, квалификация учителей.

Abstract: This article highlights the importance of using advanced foreign experience in developing pedagogical skills. In today's era of globalization, teachers are required not only to impart knowledge, but also to support creative and personal development. In this context, the advanced experiences of developed countries in the education system are analyzed and ways to improve the Uzbek education system based on them are shown.

Key words: pedagogical skills, foreign experience, Finnish education, Japanese methods, US mentoring programs, South Korean experience, German pedagogical model, quality of education, innovative methods, teacher qualifications.

Bugungi kunda ta’lim tizimi doimiy rivojlanib borayotgan global muhitda o‘zgarishlarga moslashishi zarur. O‘qituvchilik faqatgina bilim berish emas, balki talabaning shaxsiy kamolotini ta’minlash, uning fikrlash, mustaqil qaror qabul qilish va ijodiy salohiyatini ochishda muhim o‘ringa ega. Shu sababli, pedagogika mahoratini rivojlantirish zamonaviy ta’limning eng muhim masalalaridan biri hisoblanadi. Bu jarayonda ilg‘or xorij tajribasidan foydalanish, ayniqsa, rivojlangan mamlakatlar ta’lim tizimidagi samarali uslublar, o‘qitish texnologiyalari, o‘qituvchi tayyorlash dasturlari va pedagogik modellarni o‘rganish va amaliyotga joriy etish katta ahamiyat kasb etadi[1,2].

Pedagogik mahorat va uning mazmuni: Pedagogik mahorat — bu o‘qituvchining ta’lim-tarbiya jarayonini samarali tashkil eta olishi, o‘quvchilarning bilim olishga bo‘lgan qiziqishini uyg‘otishi, ularning faoliyatini to‘g‘ri yo‘naltira olishi, motivatsiya bera olishi, individual yondashuvni qo‘llay olishi va innovatsion texnologiyalardan foydalana olishi demakdir. Bugungi pedagog shunchaki dars o‘tgani emas, balki shaxsiy namuna, yo‘l ko‘rsatuvchi, yetakchi bo‘lishi kerak.

Dunyo bo‘ylab pedagogika sohasida samarali ishlayotgan ko‘plab mamlakatlar mavjud. Quyida ulardan ayrimlarining tajribalariga to‘xtalamiz:

1. Finlyandiya tajribasi: Finlyandiya ta’lim tizimi dunyoda eng ilg‘or tizimlardan biri hisoblanadi. Bu yerdagi asosiy tamoyil – o‘quvchiga individual yondashuv, o‘qituvchiga to‘liq ishonch va mustaqillik berishdir. Fin o‘qituvchilari kam sonli sinflarda, ko‘proq amaliy mashg‘ulotlar asosida dars o‘tadilar. Ular doimiy ravishda pedagogik mahoratni oshirib boradilar, har uch yilda bir marotaba malaka oshirish kurslarida qatnashadilar. Bu mamlakatda o‘qituvchi kasbini tanlash juda murakkab bo‘lib, eng yaxshi talabalar pedagogik yo‘nalishga kirishadi. Bu tajribadan biz nimani o‘rganishimiz mumkin? Avvalo, o‘qituvchining maqomini ko‘tarish, unga mustaqillik berish va doimiy professional rivojlanishini ta’minlash[3].

2. Yaponiya tajribasi: Yaponiya ta’lim tizimida intizom, mehnatsevarlik va jamoaviylikka alohida e’tibor qaratiladi. O‘qituvchilar har bir darsni oldindan sinchiklab rejalashtiradilar, darsdan keyin esa tahlil qilib, xatolar ustida ishlaydilar. Shuningdek, bu yerda "Lesson Study" deb nomlanuvchi maxsus metod mavjud bo‘lib, u orqali o‘qituvchilar birgalikda dars tahlili va tajriba almashishni yo‘lga qo‘yadilar. Bu metod bizning ta’lim tizimimiz uchun ham foydali bo‘lishi mumkin – ya’ni o‘qituvchilar o‘zaro tajriba almashsa, hamkorlikda o‘z mahoratini oshirsa, natija samaraliroq bo‘ladi[4].

3. AQSh tajribasi: Amerika Qo‘shma Shtatlarida pedagogik mahoratni rivojlantirish uchun turli onlayn platformalar, mentorlik dasturlari, professional o‘quv markazlari keng joriy etilgan. Ayniqsa, "Teach for America" dasturi orqali yangi pedagoglarni tayyorlashda zamonaviy texnologiyalar, interfaol metodlar, o‘quvchi psixologiyasiga asoslangan yondashuvlar qo‘llaniladi. Shuningdek, har bir pedagog yil davomida o‘z faoliyatini tahlil qiluvchi shaxsiy reja asosida ishlaydi. Bu kabi yondashuvlar bizga ham pedagoglar faoliyatini baholashda shaxsiy yondashuv, tahlil va refleksiya madaniyatini rivojlantirish zarurligini ko‘rsatadi[5,6].

4. Janubiy Koreya tajribasi: Janubiy Koreyada ta’limga katta investitsiya ajratiladi va pedagoglarning malakasi doimiy nazorat qilinadi. Ular uchun har yili testlar, amaliy mashg‘ulotlar va treninglar o‘tkaziladi. Bundan tashqari, har bir o‘qituvchi o‘z faoliyati bo‘yicha portfolioni yuritadi. Bu portfoliolar asosida ularning bilim darajasi va mahorati baholanadi[7,8].

Bizda ham shunday tizim joriy etilsa, o‘qituvchining o‘z ustida ishlashi yanada rag‘batlantiriladi.

5. Germaniya tajribasi: Germaniyada pedagogik ta’lim juda puxta yo‘lga qo‘yilgan. O‘qituvchilar maktabga tayyor holatda keladi, chunki ular universitetda 5 yil davomida chuqur nazariy va amaliy bilimlarga ega bo‘lishadi. Ular ikki bosqichda – nazariy va stajirovka orqali tayyorlanadi. Bu yondashuv bizga o‘qituvchi tayyorlash tizimini yanada kuchaytirish zarurligini ko‘rsatadi. Ayniqsa, amaliyotga ko‘proq e’tibor qaratish lozim[9,10].

Ilg‘or xorij tajribasi shuni ko‘rsatadiki, pedagogik mahoratni rivojlantirishda bir necha muhim omillar bor: o‘qituvchiga bo‘lgan e’tibor, uning maqomi, uzluksiz kasbiy rivojlanish, texnologiyalardan foydalanish, individual yondashuv va amaliy tajribani kengaytirish. Har bir davlatning o‘ziga xos yondashuvi mavjud, lekin ularning asosiy maqsadi — o‘qituvchini rivojlantirish, ta’lim sifatini oshirishdir.

O‘zbekiston ham bu yo‘lda katta qadamlar qo‘ymoqda. Oliy ta’lim tizimida islohotlar, xalqaro dasturlar, xorijiy oliygohlar bilan hamkorlik va zamonaviy o‘quv dasturlari joriy etilmoqda. Biroq, bu tajribalarni o‘zimizga moslab, milliy qadriyatlarimizga zid bo‘lmagan tarzda joriy etish muhim. Pedagoglar o‘rtasida tajriba almashish, doimiy o‘qitish va malaka oshirish, innovatsion yondashuvlarni tatbiq etish orqali biz ham ta’lim sifatini yuqori darajaga olib chiqishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Azizxo‘jayev A.A. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: TDPU, 2020.

2. Salomova D.M. Oliy ta’limda innovatsion ta’lim texnologiyalari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.

3. Shonazarov M.M. Pedagogik mahorat va kasbiy kompetensiya. – Toshkent: Ilm Ziyo, 2021.

4. Fullan, M. (2014). The Principal: Three Keys to Maximizing Impact. – San Francisco: Jossey-Bass.